

Чайний канон

КУПИТИ

Спецвідзнака Малого журі Book Forum 2019 у Львові.

«Чайний Канон» був написаний у VIII ст. н.е. в Стародавньому Китаї. В цій книзі буддійським монахом Лу Юєм вперше були зібрані різні відомості про чай та чайну культуру. Видання першого українського перекладу «Чайного Канону» супроводжується коментарями про історію чаю, сорти чаю, сучасні способи їх заварювання та багато іншого. Книга покликана розповісти про чай як дуже давню та важливу частину китайської культури, яка вже певним чином стала і частиною українського побуту.

ЧАЙНИЙ КАНОН

ЛУ
ЮЙ

Переклад
Євгенії Гобової

Ілюстрації
Оксани Булькевич

Лу Юй

ЧАЙНИЙ КАНОН

Переклад та текст Євгенії Гобової

Ілюстрації Оксани Булькевич

САФРАН

УДК УДК 641.87(09)

Л82

Лу Юй

Чайний канон / пер. з кит., авт. тексту Є. Гобова; іл. О. Булькевич. — К.:Сафран, 2023. — Електронне видання.

Сьогодні чай — найпопулярніший напій у світі. Чашка запашного чаю су-проводжує душевну розмову, сімейну вечерю, ділову зустріч і навіть медитацію. З чого ж почалася його історія? Хто придумав сушити пухнасті листочки, зібрані на узгір'ях, заварювати і пити їх саме таким чином? Який чай і спосіб приготування — найкращі? Ви можете дізнатися про це та відкрити багато інших таємниць на сторінках першої у світі книги про чай.

ISBN 978-617-8376-02-4

Переклад з китайської виконано за виданням:

陆羽《茶经》— 解读与点校。程启坤、杨招棣、姚国坤。上海：上海文艺出版社，2003.

Перекладачка, авторка тексту *Євгенія Гобова*

Ілюстраторка та дизайнерка *Оксана Булькевич*

Літературна редакторка *Юлія Джугастрянська*

Коректорка *Олена Подорожня*

Відповідальна за випуск *Світлана Призинчук*

Верстка електронної книги *Олександр Мостяєв*

© Євгенія Гобова, переклад з китайської, текст, 2019

© Оксана Булькевич, ілюстрації та дизайн, 2019

© ТОВ "Сафран-ЛТД", видання українською мовою, 2019

Усі права застережено, жодну частину цього видання не можна відтворювати, зберігати в пошуковій системі або передавати в будь-якій формі та будь-якими засобами: електронними механічними, фотокопіювальними чи іншими — без попереднього письмового дозволу власників авторських прав.

ПРО ЛУ ЮЯ

УСЕ ДИТИНСТВО ЛУ ЮЙ ПРОВІВ У БУДДІЙСЬКОМУ МОНАСТІРІ, ДЕ ВПЕРШЕ СПРОБУВАВ ЧАЙ І НАВЧИВСЯ ЙОГО ГОТУВАТИ

Легенди називають автора цієї книги “чайним святим”, але достовірно знаємо про нього небагато. Лу Юй, відомий також як Лу Хунцзянь, був трирічним сиротою, коли буддійський монах Чжицзі знайшов його на березі річки. Усе дитинство Лу Юй провів у буддійському монастирі, де вперше спробував чай і навчився його готувати. Згодом він пішов із монастиря та став відлюдником, багато подорожував, шукав найкращу воду для заварювання чаю і вирощував чайні дерева. За описами істориків, Лу Юй був дуже плідним письменником: йому належить авторство численних біографій історичних осіб, генеалогічних досліджень, географічних описів місцевостей.

Щоправда, нащадкам залишилося геть небагато його праць. Вершиною творчості Лу Юя став “Ча-цзін”, або “Чайний канон”, який перетворив чай із лікарського засобу на культовий напій, а чаювання — на невід’ємну частину китайської, а згодом й інших культур Сходу.

І в сучасному світі таїнство церемонії пиття чаю поєднує сотні тонкощів і нюансів.

Перекладаючи “Чайний канон” українською, ми намагалися зберегти оригінальний стиль унікальної книжки і водночас наблизити її до читача, не обтяжуючи текст численними академічними коментарями. Натомість кожен розділ супроводжується сучасними фактами про чай та чайну культуру. Говорячи мовою імовірних учнів Лу Юя, ми сподіваємося, що змогли бодай наблизитися до того, щоб передати змістовність і красу тексту, вік якого налічує вже майже тринадцять століть.

一之源

ПОЧАТОК

В УЩЕЛИНАХ БАШАНЬ РОСТУТЬ ДЕРЕВА ТАКОЇ ТОВЩИНИ, ЩО ОБХОПИТИ ЇХНІЙ
СЛОВ'ЯК МОЖНА ХІБА УДВОХ

Чай дарує прекрасне дерево, що росте на Півдні. Зазвичай один-два чи^[1] заввишки, іноді воно може вирости аж до кількох десятків чи. В ущелинах Башань ростуть дерева такої товщини, що обхопити їхній стовбур можна хіба удвох, а листя з них збирають лише спиливши гілки. Власне дерево схоже на ґуалу (瓜芦), листя його подібне до гарденії, квіти нагадують квіти шипшини, але білого кольору, плоди схожі на плоди пальми-бінлюй, їхні плодоніжки подібні до цвіту бузку, а коріння таке, як у волоського горіха. У словниках ієрогліф 茶 “чай” знаходиться в

категорії “трава”, або в категорії “дерево”, або в обох категоріях. У нього п’ять назв: 茶 “ча”, 檳 “цзя”, 薮 “ше”, 茗 “мін”, 莽 “чуань”.

¹ Китайські традиційні одиниці вимірювання див. наприкінці книги.

ЛИСТЯ ЙОГО ПОДІБНЕ ДО ГАРДЕНІЇ, КВІТИ НАГАДУЮТЬ КВІТИ ШИПШИНИ, АЛЕ
БІЛОГО КОЛЬОРУ

ПОХОДЖЕННЯ СЛОВА “ЧАЙ”

ЙОГО НАЗИВАЛИ 茶 “ТУ” — “ГІРКА РОСЛИНА”

До того як чай отримав свій окремий ієрогліф у китайській мові, його називали 茶 “ту” — “гірка рослина”. За часів династії Тан цей ієрогліф втратив одну риску, отримав нове звучання “ча” і став тим ієрогліфом, що досі використовується в китайській мові — 茶 “ча”.

Слово “чай” ми отримали завдяки торговельним зв'язкам тогочасної Персії та Китаю, саме через перську мову ця форма з'явилася у турецькій та арабській мовах, а згодом і в українській. Що ж до англійського “tea”, це запозичення прийшло з одного з діалектів півдня провінції Фуцзянь, де чай називали “tê”. Саме в тих краях найактивніше розвивалася торгівля з голландськими мореплавцями, які й принесли це слово до Західної Європи, де воно згодом поширилося та стало найвживанішою формою в європейських мовах. Навіть запозичене з польської слово “гербата”, яке часто можна почути на Заході України, бере свій початок від голландського

“herba thee”. Цікаво, що й сусідня з Китаєм Індія дізналася про чай не безпосередньо, а через португальських торговців, які купували його в Кантоні та у Гонконзі.

Найкращим ґрунтом для чаю є рихла, кам'яниста земля, посереднім — земля з гравієм і дрібним камінням, найгіршим для цієї рослини ґрунтом є жовтозем. Зазвичай пересаджувати паростки чайного дерева одразу — неправильно, тоді чайні дерева ростуть слабкими і мають мало листя. Чайні дерева виса-джують, як гарбуз, тоді на третій рік уже можна збирати врожай. Найкращий чай отримують із диких дерев, із садових — гірший. Найкращий чай виростає на сонячному схилі гори, у затінку дерев і має коричневі пагони листя, а зелені листки вважаються дещо гіршими. Дерев з довгими і тонкими пагонами, міцністю схожими на бамбук, — кращі, з рідкими та слабкими пагонами — гірші. Закручене листя краще за пласке. Не варто збирати чай у тінистих горах і долинах. Через те що він там застигає, напій із нього може спричинити здуття живота у того, хто його п'є.

Що ж до використання чаю, то він є “холодним” за своєю сутністю, тому його найкраще вживати як напій для зниження жару. Якщо людина благородної та чесноєї поведінки страждає на лихоманку, спрагу, задуху, головний біль, подразнення очей, слабкість у кінцівках, скутість у суглобах — достатньо зробити чотири-п'ять ковтків чаю: його дія не гірша, ніж дія жирних вершків чи солодкої медвяної роси. Але якщо листя було зібране в неправильний час, чи оброблене недосить дбало, чи має домішки диких трав і зів'ялого листя, то пиття такого напою може спричинити хворобу.

НАЙКРАЩИЙ ЧАЙ ОТРИМУЮТЬ ІЗ ДИКИХ ДЕРЕВ, ІЗ САДОВИХ — ГІРШИЙ

ЧАЙ У ТРАДИЦІЙНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МЕДИЦИНІ

ЙОГО КОРИСТЬ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я ЗАГАЛОМ — БЕЗЗАПЕРЕЧНА

Чайне листя та відвар із нього ще за часів Танської династії, тобто понад 1300 ро-ків тому, зараховували до лікарських засобів. Традиційно вважалося, що чай дозволяє менше спати, допомагає сконцентруватися, робить зір гострішим, очищає думки, рятує від спраги та посилює слиновиділення, проганяє лихоманку, рятує від спеки, нейтралізує отруту, стимулює травлення, витверезує, знижує вагу, виводить гази, має сечогінну та послаблювальну дію, лікує пронос, виводить мокротиння з легенів, полегшує ревматичні болі, знищує бактерії та грибок, зміцнює зуби, зцілює серцевний біль, допомагає загоєнню ран і виразок, тамує голод, дає силу та продовжує життя. Хоч не всі ці якості чаю підтверджені сучасними клінічними дослідженнями, його користь для здоров'я загалом — беззаперечна.

При цьому слід мати на увазі, що, як і будь-яка лікарська рослина, чай може бути шкідливим за певних умов. Зокрема, він є діуретиком, а тому людям, що мають проблеми з нирками, слід вживати його дуже обережно, у поміркованих дозах. Також чай може погіршувати здатність до засвоєння заліза, що небажано для людей, які страждають на анемію. Крім того,

дешеві сорти чаю можуть містити важкі метали, які вони вбирають із ґрунту. Тому слід обирати перевірених виробників, що дбають про якість і безпеку своєї продукції.

ЯК І БУДЬ-ЯКА ЛІКАРСЬКА РОСЛИНА, ЧАЙ МОЖЕ БУТИ ШКІДЛИВИМ ЗА ПЕВНИХ
УМОВ

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ